

O spiță genealogică a “curgătorilor” din Gavrilaš Hâra și Dumitru Buhuș

Petronel Zahariuc

Keywords: *Moldavia; Genealogy; Buhuș; Hâra; Movilă*

Unul dintre izvoarele istorice importante pentru istoria românilor sunt spițele genealogice realizate la sfârșitul secolului al XVIII-lea și, mai ales, în prima jumătate a secolului al XIX-lea. Informațiile istorice cuprinse în aceste spițe au fost prea puțin valorificate în istoriografia românească, deși rolul lor în descifrarea unor încurcate legături genealogice sau în lămurirea unor aspecte de istorie socială poate fi de mare însemnătate. În cele ce urmează, prezentăm o spiță genealogică a “curgătorilor” din Gavrilaš Hâra și din Dimitrie Buhuș. Spița a fost lucrată de Teodor Gașparovici (aici, Cașparovici), diac de Divan, la 10 noiembrie 1814, când urmașii boierilor Gavrilaš Hâra logofăt¹ și Dumitru Buhuș mare vistiernic s-au înfățișat cu dovezi la Departamentul Pricinilor Străine².

Pentru începutul celei dintâi spițe³, alcătuitorul a folosit un document din 1608 <7116> iulie 8, pierdut sau nedescoperit până acum. Spița pornește cu “Gavrilaš Hâra marile logofăt s-au însoțit cu n., fata lui Stroici marelui logof(e)t, precum dovedește ispisocul din 7116 <1608>”. Gavrilaš Hâra nu a fost mare logofăt, ci logofăt mai mic (logofăt al doilea, logofăt al treilea sau chiar simplu scriitor de acte), iar soția “necunoscută” a acestuia a fost Mărinca, fiica lui Stroici, dar nu a celebrului mare logofăt Luca Stroici, ci a tatălui acestuia, vistiernicul Ion Stroici⁴.

* Acest articol a fost încredințat cu ceva vreme în urmă unei reviste care a făcut epocă în anii '90, “Arhiva Genealogică”.

¹ Sever Zotta, *Un indiciu genealogic privitor la doamna Marghita (Melania) a lui Simion Movilă voievod*, “Revista Arhivelor” 1 (1924), p. 139; Ștefan S. Gorovei, *Gavrilaš Hâra logofăt și Gavrilaš Mateiaș logofăt*, “Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie A. D. Xenopol” 19 (1982), p. 670-672; Petronel Zahariuc, *O genealogie de refăcut: familia Hâra*, “Arhiva Genealogică” 1 (1994) (6), 3-4, p. 225-229; Maria-Magdalena Székely, *Sfetnicii lui Petru Rareș. Studiu prosopografic*, Iași 2002, p. 193-205; Eadem, *Biserica din Zaharești și ctitorii ei. O revenire necesară*, “Studii și Materiale de Istorie Medie 29 (2011), p. 111-139.

² Arhivele Naționale București, Achiziții Noi, MMDCXXVII/45.

³ Fig. 1.

⁴ Șt. S. Gorovei, *op. cit.*, p. 15-16; M.-M. Székely, *op. cit.*, p. 199.

Gavril Hâra a avut, potrivit spiței, șase copii⁵: “Vasilie Hâra s-au însoțitu cu nu să știe, iar de fii și frate să mărturisește prin ispisoc din 7116 <1608> de la Costandin Movila voievod; Iustina, tot prin același(i) ispisoc din 7116 <1608> iulie 8 să mărturisește fiică și soră, cum mai pe largu arată ispisocul; Grigorie Hâra marile stolnic, care să poriclește și Menovschi, s-au însoțitu cu Brânda, fata Tudoscăi, cum arată ispisoc 7110 <1601 septembrie 1-1602 august 31>; Tudosie s-au însoțitu cu Andrei marile hatman, iar părinții sei să mărturisescu tot prin ispisocul din 7116 <1608> iulie 8; Lazorū Hâra, tot prin același(i) ispisoc de la domnul Costandin Movila v(oi)e vod, din 7116 <1608> iulie 8, să adiverește de frate; Ionașco Hâra vtorii logofăt să mărturisește de fiu și frate, tot prin ispisocul de la Movila voievod, din 7116 <1608> iulie 8”. Dintre acești copii lipsește, tocmai, Melania (Marghita), soția lui Simion Movilă, lucru remarcat și de Sever Zotta⁶.

Nu știm în acest moment, dacă alcătuitorul spiței a făcut o confuzie între Grigorie Talpă, zis și Mlinovschi, stolnic și Grigorie Hâra, zis Mlinovschi (în spiță, greșit: “Menovschi”), dar frații lui Grigorie Talpă-Mlinovschi, fiul lui Gavril Talpă fost logofăt, poartă aceleași nume cu frații lui Grigorie Hâra, fiul lui Gavril Hâra logofăt. Astfel, dintr-un document din 30 martie 1613, aflăm că vistiernicul Toader Boul a cumpărat satul Davideni, în zilele lui Ieremia Movilă voievod, de la “Gligorie fost mare stolnic și de la Ionașco ceașnic și de la Vasilie și de la surorile lor și Ustina <Iustina> și Todosia și de la toți frații lor, fiii lui Gavril Talpă fost logofăt”⁷. Din această enumerare lipsește doar numele Lazăr. Totodată, și soția lui Grigorie Talpă (Mlinovschi) s-a numit Brânda, fiind nepoata preotului Ion Bantăș cel bătrân din Brăești⁸.

Tudosia a fost căsătorită cu Andrei hatman, cu care a avut o fiică, “Magda, <care> s-au însoțitu cu Vasilie Ureche, ficiorulū lui Nistorū Ureche”, tatăl lui “Neculai, <care> s-au însoțitu cu Safta, fata lui Dumitrașcu Pringoe”⁹,

⁵ Această spiță a fost văzută și de Sever Zotta, de vreme ce a scris: “spița descendenței lui Gavrilăș Hâra, care avu 6 copii”, dar fără a reproduce numele acestor copii și fără a face vreo trimitere la depozitul arhivistic unde se păstra spița (S. Zotta, *op. cit.*, p. 139).

⁶ *Ibidem*.

⁷ *Documente privind istoria României*, A, Moldova, XVII/3, București 1954, p. 127, nr. 201 (document din 30 martie 1613).

⁸ *Ibidem*, XVII/1, București 1952, p. 198, nr. 282. A se vedea și Nicolae Stoicescu, *Dicționar al marilor dregători din Țara Românească și Moldova (sec. XIV-XVII)*, București 1971, p. 330; Alexandru I. Gonța, *Documente privind istoria României, A. Moldova, veacurile XIV-XVII (1384-1625). Indicele numelor de persoane* (ed. îngrijită și prefață de I. Caproșu), București 1995, p. 262 (Gligorie Talpă); Șt. S. Gorovei, *Documente moldovenești din secolul al XVII-lea*, “Anuarul Institutului de Istorie A. D. Xenopol” 12 (1975), p. 289-291 (document din 20 mai 1602).

⁹ S-ar putea să fie o citire greșită a numelui Neagoe, pentru că jupâneasa Safta era fiica unui boier din neamul Neagoe (Șt. S. Gorovei, *Înrudirile cronicarului Grigore Ureche*, “Anuarul de Lingvistică și Istorie Literară” 24 (1973), p. 110).

la rândul lor părinții “Al<exandrei, care> s-au însoțitu cu Alec>sandru <Buhuș ma>rile <hatman>”.

Grigorie Hâra a fost tatăl “Maricăi, <care> s-au însoțitu cu Ionașco Cârçu, cum adiverește sat Zahareștii, ce-au luat zestre”¹⁰; aceasta a fost mama lui “Costandin [dé] avut întru însoțire pe Măricuța, fata lui Toader Murguleț armaș, cumă adiverește ispisocul din 7174 <1666>¹¹, iar copiii acestuia sunt: “Eremie Murguleți stârpu, precum dovidește împărțala lui Isac Mironescul din 7159 <1650 septembrie 1-1651 august 31>; Neculai Cârçu stârpu, precum dovidește ispisocul al domnului Duca voievod, din 7174 <1666>; Nastasie, <care> s-au însoțitu cu Iani Țica postelnicu, tot același(i) ispisoc o mărturisește, și “Anița, <care> s-au însoțit cu Dumitraș Coste și au făcut un ficior, anume Gheorghită”. Acesta din urmă, Ghiorghită, a avut un copil: “... stăr<pu> ... luind ... și a...”.

Nastasia și Iani Țica au avut, la rândul lor, patru copii: “Safta, <care> s-au însoțit cu Grigoraș Gherman vor(ni)c de po(a)rtă, să mărturisește prin ispisocul din 7174 <1666>; Irina¹², <care> s-au însoțit cu Costandin Cheșco și au făcut 2 fii; Pavăl Țica, pe care îl mărturisește ispisocul din 7174 <1666> mai 5 de fiu și frate”, și “Andrieș Țica camaraș stârpu, iar părinții săi să mărturisescu prin ispisocul din 7174 <1666>”.

Dintre acești copii, următorii sunt arătați ca având descendenți: Safta, care a avut o fiică: “...¹³, <care> s-au însoțit cu Vasilie Calmuțchii”, ce au avut doi copii: “Sandul Calmuțchii, <ce> este fiul lui Vasilie Calmuțchii” și “Toader Calmuțchii, <ce> este fiul lui Vasilie Calmuțchii”; Irina și soțul ei, Costandin Cheșco, au avut pe “Vasile Cheșco, <care> s-au căsătoritu cu nu să știe, fata Brăescului”, având, la rândul lor, pe “Gheorghie, <care> s-au însoțitu cu Sanda, fata lui Ioannu Stârce”, care sunt părinții lui “Petre Cheșco șătrar, <care s-au însoțit cu Ecaterina, fata stolnicului Cogălnicean”, și pe “Velișco Cheșco, <care> s-au însoțit cu Ilinca, fata lui Ioan Stârce”, care sunt părinții lui “Mihălachi, <care> s-au însoțit cu fata lui Tuduri, anume Marie”, ce au avut pe “Nastasie, <care> s-au însoțitu cu marile șatră<r> Ilie Cârste din Bucovina”; Pavăl Țica a fost tatăl lui “Toader Țica stârpu, iară de fii și frate să adiverește prin ispisoc”.

Spița Buhușească¹⁴ începe cu: “Dimitrie Buhuș ce-au fost vistiernic”¹⁵ și “Manolachioae vorniceasa”¹⁶. Cel dintâi a avut doi fii: “Bucioc, fiul

¹⁰ Pentru aceste înrudiri, a se vedea și Gh. Ghibănescu, *Hrisovul lui Grigore A. Ghica vodă pentru Zaharești ot Suceava*, “Revista Arhivelor”, 1, p. 275-284 (cu o spiță).

¹¹ Bănuim că Teodor Gașparovici se referă la documentul din 7174 (1666), menționat mai jos.

¹² Numele este puțin șters.

¹³ Nume (din patru litere) șters.

¹⁴ Fig. 2.

¹⁵ Pentru familia Buhuș, a se vedea Radu Rosetti, *Note genealogice și biografice despre familiile Buhuș și Rosetti, foștii proprietari ai moșiei Bohotinul*, București 1906; Ștefan Meteuș, *Contribuțiuni nouă privitoare la familia Buhuș din Moldova*, București 1927; N. Stoicescu, *op. cit.*, p. 355-360.

vistiernicului Dimitrie Buhuș”, “din care să trage Feștilă și cu neamul său”¹⁷ și “Neculai Buhuș, fiu vist(iernicului) Dimitrie Buhuș”, tatăl lui “Alecsandru Buhuș marile hatman s-au însoțit cu Alecsandra, fata lui Neculai Ureche”.

Hatmanul Alexandru Buhuș, cel care face legătura dintre cele două spițe de neam, pe care le comentăm aici: Hâra și Buhuș, a avut patru copii: “Dumitrașco, fiul marelui hatman Alecsandru Buhuș i Alecsandrii; Neculai, fiul marelui hatman Alecsandru Buhuș și a Alecsandrii; Ioannū, fiul marelui hatman Alecsandru Buhuș și a Alecsandrii; Catrina s-au însoțitu cu Gheorghită marele spatariu”.

Dumitrașco Buhuș a avut următorii copii: “Sandul, <care> iaste fiul lui Dumitrașco Buhuș; Ștefan, <care> iaste fiul lui Dumitrașco Buhuș; Vasilie, și acesta, asemine, iaste fiu lui Dumitrașco Buhuș; Costandin, și acesta iaste fiul lui Dumitrașco Buhuș; Alecsandra, <care> iaste fiica lui Dumitrașco Buhuș; Maria, fiica lui Dumitrașco Buhuș și sor(ă) cu Safta; Safta, și acesta încă iaste fata lui Dumitrașco Buhuș; Toderășco, <care> iaste fiul lui Neculai Buhuș hatman”. Acesta din urmă este tatăl lui “Neculai, <care> iaste fiul lui Toderășco Buhuș”, și al lui “Șarban, <care> iaste fiul lui Toderășco Buhuș”. Neculai, la rândul lui, este tatăl lui “Toader medelnicer, fiul lui Neculai Buhuș”, iar Șerban este tatăl lui “Gheorghie marele banu și fiu lui Șarban Buhuș”.

Ioan, fiul hatmanului Alexandru Buhuș, a avut două fiice: “Anița, <care> s-au însoțitu cu Mihalachi Sturza ce-au fost vornic mare”, părinții “Aniței, <care> s-au însoțitu cu Ilie Costachi ce-au fostu marile vornicu”, care au avut pe “Mihălachi marile spatar și fiu Aniții i a vor(nicului) Ilie Costachi”; și ce-a de-a doua fiică, “Maria, s-au însoțit cu Radul Racoviță marile logofăt”.

Catrina, fiica hatmanului Buhuș, a fost mama lui “Toader, <care> iaste ginere Catrinii și a lui Gheorghită spătar” și a încă unui copil (în dreptul căruia alcătuitorul spiței a lăsat loc liber). Toader a fost tatăl lui “Gheorghie polcovnicu¹⁸ și fiu a med(elnice)r(u)lui Carpu au făcut 2 fii”, anume: “Ionașcu, <care> iaste fiul lui Gheorghie Carpu ce-au fost polcovnicu”, și “Iacovachi, <care> iaste fiul lui Gheorghie Carpu ce-au fost polcovnicu”.

Cele două spițe sunt însoțite de următoarea notiță: “Departamentul Pricinilor Străine. Această spița s-au arătat la Departament cu dovezi asupra ei,

¹⁶ Nu se știe cine este această jupâneasă, soția unui Manole/Manolache. Spița nu o arată ca soție a lui Dumitru Buhuș, despre care se știe că a fost căsătorit cu Ileana, fiica lui Ilea Băcioc, și, apoi, cu Dafina, fiica lui Ionașco Jora (N. Stoicescu, *op. cit.*, p. 355).

¹⁷ Câteva date despre neamul Feștilă și despre “curgătorii” din Miron Bucioc, la R. Rosetti, *Cronica Vascanilor (județul Suceava)*, “Analele Academiei Române. Memoriile Secțiunii Istorice”, seria II, 29 (1906), *passim*.

¹⁸ Gheorghie Carp ban (m. 1802) “a fost străbunicul cunoscutului om politic conservator P. P. Carp” (nota lui Ș. S. Gorovei la vocea “Karp” din *Arhondologia Moldovei (Amintiri și note contemporane. Boierii moldoveni)* a paharnicului Costandin Sion (text ales și stabilit, glosar și indice de Rodica Rotaru, prefață de Mircea Angheliescu, postfață, note și comentarii de Șt. S. Gorovei), București 1973, p. 102).

din carile încredințându-ne că este adivărată s-au adevărit. Iașii 1814 noemv(rie) 10. Această spiță de mine s-au făcut după dovezile ce-am văzut, Theodor Cașparovici diac de Divan <m. p.>. Cercetat, Vasile Danu”.

Această spiță genealogică cuprinde date istorice importante pentru completarea arborilor genealogici ai familiilor Hâra și Buhuș, în marea lor majoritate corecte, pentru că au fost culese din documente vechi de stăpânire a pământului. În câteva cazuri, din pricină că documentele s-au pierdut, este greu de verificat dacă legăturile genealogice propuse de diacul Teodor Gașparovici sunt corecte, dar cercetări viitoare vor aduce lămuririle necesare.

**A Genealogical Thread of the Descendants of Gavrilaş Hâra and Dumitru Buhuș
(abstract)**

In “Achiziții Noi [New Achievements]” collection at the National Archives of Romania, two genealogical threads of Hâra and Buhuș families are preserved. They are dated in the 16th-18th centuries and make a synthesis of the history of these Moldavian families, related among them and with other main families, such as Movilă, Stroici, Ureche. These threads provide new information of some members of these families, since a part of the documents in use, when they were issued in 1814, is lost.

1782 г.
 В память 100-летия отъезда изъ Москвы
 Императора Петра Великаго
 Императоръ Александръ Первый
 Высочайше повелѣлъ:
 чтобы въ память 100-летия отъезда
 Императора Петра Великаго
 въ Москву, въ день 26-го Мая 1712 года
 вѣнчанъ въ Москвитинъ
 Императоръ Александръ Первый
 Императрица Александра Федоровна
 Императоръ Николай Первый
 Императрица Александра Федоровна
 Императоръ Александръ Второй
 Императрица Александра Федоровна
 Императоръ Николай Второй
 Императрица Александра Федоровна

